

Aranyidő

Krúdy Gyula nemcsak divatos mostanában, hanem időszerű is. Szinte behunytt szemmel is furtorfurt olyan mondataira bökhet rá az ember terjedelmes (és immár modern kiadásokban is hozzáférhető) életművében, amelyeket mintha kifejezetten nekünk, 1987-ben lanáctalankodó honfitársainak és utódainak fogalmazott volna meg, személyes és baráti jótanácsként. Álljon itt kettő a „gyöngédebb” időszerűségei közül Krúdynak, kedvcsináló illusztráció gyanánt (ha ugyan kell Krúdy könyveihez az érzékeny emberek számára a kedvcsinálás). „A múlt hősi, a jelen érthetetlen” — írja például *A tegnapi ködlovagjaiban*. Pár esztendővel korábban, 1922-ben pedig *A Magyar tükörben* ezt olvashatni tőle: „egészen új alakot kell öltöznünk, — az éjjel-nappal dolgozó, csupán a megélhetéssel törődő, a tiz körömmel verejtékes munkát végző magyar alakját, hogy életben maradjunk. Hetven esztendőig kell dolgozni minden magyar... embernek, hogy helyrehozza a hibákat, amelyeket hetven esztendő alatt elkövettünk.” Az *Aranyidőt* körülvevő írásokból való citátumok ezek, és úgy hiszem, meggyőzően érzékeltetik azt a világszemléletet, amely ezen regény keletkezésekor Krúdy Gyula jellemzője volt. Az *Aranyidőben* — amelynek tévéváltozatát Mezey Emőke forgatókönyve alapján *Katkics Ilona* készítette el — még keményebb ítéletekkel találkozhatni. Ítéletekkel a megbolondult nagyvárosról, Pestről, hol a fejlődés, a meggazdagodás kíméletlen versenyfutásban kihalófélben van a költészet, a szép szerelem és a lelki tisztaság. Budára kell elzarándokolnia annak, aki föl szeretné fedezni mégis e régi értékeket. Budára, különösképp urak, titokzatos föld alatti folyosók, ódon temetők környékére; no meg az ifjúsághoz, amelyik megkísértések után is inkább ragaszkodik önnön költészetéhez és szerelmi tisztaságához, mint az (amúgy hön áhítózott) vagyonhoz, fényes boldoguláshoz. Krúdynak éppen ez a múlthatatlan varázsa: pontosan tudta ugyan, mi kell az „életbenmaradáshoz”, de az újfajta nyüzgésekből nem kért részt. Elindult inkább fantáziájában, vagy vörös postakocsiján azokra a vidékekre, ahol kedve szerint éltek a képzelete szülte, vagy a valóságos emberek. Szoknyája mellé szegődött az izzó tekintetű, hosszú orrú Máriának is, hogy annak lebegő szimbólummeséje, története révén kinyilváníthassa, ő mindig a „kóduszegény ifjúsággal” tart. Édes sutaságait, bolondosan szép érzelmeiket, egyenességüket állítja piederasztárra, a „hamiskartyásokkal, svindlerekkel, tolvajokkal” ellentétben a fiataloknak.

Szinte törvényszerűnek mondható, hogy *Katkics Ilona*, gyermek- és ifjúsági televíziós filmek megszállottan hűséges és következetes rendezője éppen az *Aranyidőt* választotta ki a Krúdy-írások közül. Az is természetes, hogy most választotta ki. Most, amikor minden eddiginél nagyobb veszély az ifjúság számára, hogy egzisztenciális kénytelenségből beáll a svindlerek közé. A választás ugyanakkor nem csupán a rendező problémáérzékenységét dicséri, hanem a bátorságát is. *Lirai példázattal* állni ki manapság a televízió nyilvánossága elé, a televíziózó ifjúság nyilvánossága elé, a lendületes történetek, villanásnyi videoclípek divatja idején — mindez fölér a bukás egyértelmű vállalásával is. A Krúdy-adaptációkat kiváltóképpen hajlamos még a szakmai ítélet is a szűk körű művészfilmek, művészszínházak vidékére korlátozni, és a rohanó, mulattató, gondolkodásra, elmélázásra nem készítő televízió haza tájáról messzire száműzni.

Vállalkozása „korszerűtlenségével” is számolva. *Katkics Ilona* — *Zentay László* gondos operatőri munkáját segítségül használván — érdekes, követhető történetű filmet csinált az *Aranyidő*-ből. Természetesen a mesénél fontosabb is, varázslatosabb is a film hangulata. Egy szeletke a „modernizálódó” Pestből (melynek sugárútjain elegáns utasokkal lovaskocsik robognak, parkjaiban biciklisták próbálkoznak óriáskerekű járművelkkel); és nagyobbacska emlékkép az ódon Budáról (hol a halottaskocsik szebbek, az emberek derűsebbek, mint átellenben) — és *máris fogva vagyona a néző*. Siet vissza-andalodni egy olyan világba, amely — meglehetősen csirában már hasonlatos volt e mostani küzdelmeshez — még méltó szintere lehetett a szépségnek, a meghittségnek, a gyermeki emelkedettségű érzelmeknek. E hangulati rabságunkat szolgálták, erősítették a tüneményes színészek is. Nem csak a hölgyeket, nem csak a fiatalokat illeti meg ezúttal e szokatlan jelző: *tüneményes*, de

mindahányukat. *Tordai Terit* például, aki bokamutogató játékaival olyan hamisítatlan Krúdy-erotikát idézett fel a képernyőn, amit hivatásos erénycsőszöknek jobban kellene ostoroznia, mint a meztelenséget, a pornográfiát. Gutatűsebb feszültségeket tudott ugyanis teremteni az a csöppnyi közjáték, mint lokálnyi puccság. *Tordai Teritől*, akinek megérlett, kipróbált képességeit ritkán vagy rosszul kamatoztatva láthatni a tévében, mindez meglepő ajándék volt. *Temessy Hédi* viszont éppen azzal kellett meglepetést, hogy sokadik „úri szélhámosnő” szerepét is új szí-

nekkel föléltve állította elibénk. A főszereplő ifjúságot két csoportba különítve lehet csak értékelni. A tanulóéveit taposó két, tehetséges, felnőtt-fiatal, *Nagy-Kalózy Eszter* és *Laklóth Aladár* ígéretek képességeikkel vonzótták a figyelmet. A kamaszifjúság megszemélyesítői pedig, *Elena Szerepova* (*Kutyólgyl* Erzsébet csicsergésre sikeredett, tehát vitathatóan alkalmas magyar hangjával) és *Czvetkó Sándor*, úgy festettek, mint mindennapi kamaszifjaink. Sütők voltak, gyönyörűek és meghatóak. Édes ifjúságukért még azt is szívesen megbocsátotta az ember, ha látványosan miattuk döccent a játék amúgy egyenletes, tempós menete.

Löcsel Gabriella